

10 praktiska tips

för dig som möter personer med alkoholrelaterade fosterskador

Den term som används i texten är Fetal Alcohol Spectrum Disorders, FASD, vilket är en samlad beteckning för alla former av fosterskador orsakade av alkohol. FASD omfattar FAS, FAE och andra förekommande diagnosbeteckningar.

Tipsen är sammanställda av Deborah Spira Ps.D och Debbie Evensen, University of Oregon.
Översättning: FAS-föreningen i Sverige.

1. Personer med FASD har svårigheter med den organisatoriska förmågan, oberoende av intelligens och ålder.

- Ge verbala påminnelser
- Gör åskådliga demonstrationer
- Ge fysiska påminnelser
- Gör videoinspelningar
- Prova på rollspel efter manus
- Använd sånger/ramsor för att påminna om vad som ska hända härnäst

2. Personer med FASD upplever svårigheter med abstrakta tankar och begrepp.

- Undvik om möjligt abstrakta idéer
- Förtydliga abstrakta idéer visuellt genom bilder eller liknade
- Använd ett enkelt men inte torftigt språk
- Hämta många olika exempel från den närmsta omgivningen

3. Avvikande/dåligt beteende är ofta ett tecken på ökad stressnivå. Personer med FASD känner sig ibland förvirrade och håller på att tappa kontrollen över situationen.

- Prova att säga: Har du något att berätta/visa/fråga mig?
- Tillåt personen/eleven att söka sig till en "trygg" plats och eller/person
- Förmå personen/eleven att byta aktivitet
- Sänk kravnivån
- Låt personen/eleven gå undan för en stunds tystnad

4. De flesta personer med FASD tolkar vad som sägs ganska bokstavligen.

- Undvik att använda tilltal som "Kompis", "Smartis", "Fuling" etcetera...
- Undvik uttryck som "Spar på luften", "Håll dig i skinnet" och liknande
- Undvik sarkasmer och ironi

5. Var konkret när du har med personer med FASD att göra.

- Ge flera olika exempel från vardagsmiljön
- Undvik vaga och allmänna frågor som "Varför?"
- Undvik frågor som kräver berättande svar. Personer med FASD har svårt att avgöra när de berättat tillräckligt eller om de fått fram det viktiga i sitt svar
- Demonstrera och rollspela gärna

6. Försök minska svårigheterna vid uppgiftslösning.

- Dela in en uppgift i mindre delar
- Presentera en uppgift på mer än ett sätt – visuellt, verbalt, fysiskt – och använd konkreta exempel
- Använd enkelt språk
- Presentera en uppgift genom ett ämne (djur, bilar eller liknande) som intresserar/motiverar eleven
- Ge uppgifter i samma miljö som eleven ska lösa dem

7. Det är viktigt att ha positiva relationer mellan hem och skola.

- Skicka meddelanden till hemmet ofta
- Ring
- Gör hembesök
- Prata med de vuxna och berätta om positiva händelser för dem
- Bjud in de vuxna att delta i skolaktiviteter. Gör besöken strukturerade

8. Håll elevens individuella förmåga och utvecklingsnivå i minnet! Var kreativ i tekniken att möta elevens beteende!

9. Konsekvent bemötande och samstämmiga förväntningar är mycket betydelsefullt, liksom engagemang från alla som finns i omgivningen!

10. Till sist:

- Ta inte dåligt uppförande personligt!